

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA DOB¹

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

► **Tip lokacije:** javni, zavod za prestajanje kazni zapora (Zavod).

► **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** polnoletni obsojenci (moškega spola) z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na kazen zapora, daljšo od enega leta in šest mesecev, ali jim ostanek kazni po vštetju pripora presega eno leto in šest mesecev zapora, ter mlajše polnoletne obsojence (do 23. leta starosti) z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na kazen zapora, daljšo od petih let, ali jim ostanek kazni po vštetju pripora presega pet let zapora.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** 449 oseb. Na dan našega obiska (23. 9. 2015) je bilo v Zavodu 539 oseb, torej kar 90 nad uradno kapaciteto.

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **najavljen** (po telefonu v petek 5. 6. 2015) in **opravljen dne 8.** (ponedeljek) **med 8.20 in 13.40 uro ter 9. 6. 2015 med 8.25 in 12.30 uro.**²

► **Skupina za obisk: dne 8. 6. 2015 je obisk opravilo šest predstavnikov Varuha** (varuhinja, namestnik in namestnica varuhinje, generalna sekretarka ter dva svetovalca Varuha) in **štirje predstavniki nevladnih organizacij**³ (dva iz SKUP – skupnost privatnih

¹ Poleg zaprtega dela ima ZPKZ Dob sicer še dva dislocirana oddelka: polodprti oddelek Slovenska Vas, odprti oddelek Puščava.

² Prejšnji obisk Zavoda je bil opravljen 23. in 24. 9. 2013.

³ Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (MOPPM) v prvem odstavku 5. člena določa, da naloge in pooblastila državnega preventivnega mehanizma po tem protokolu izvršuje Varuh; pri opravljanju nadzora na krajih odvzema prostosti ter preverjanja ravnanja z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, pa lahko z Varuhom pri izvrševanju nalog in pooblastil Varuha po tem protokolu sodelujejo nevladne

zavodov, en iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in en iz Humanitarnega društva Pravo za VSE). Dne 9. junija 2015 sta obisk opravila dva predstavnika Varuha (svetovalca Varuha) in **štirje predstavniki nevladnih organizacij** (dva iz SKUP – skupnost privatnih zavodov, en iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in en iz Humanitarnega društva Pravo za VSE). **Dne 12. 6. 2015 in 15. 9. 2015** je obisk s področja zagotavljanja zdravstvene oskrbe v Zavodu opravila tudi izvedenka zdravnica, specialistka psihiatrije, ki na podlagi pogodbe sodeluje z DPM.

► **Vsebina obiska: prvi dan** nas je v odsotnosti direktorja Zavoda sprejela namestnica direktorja Zavoda s sodelavci. Po krajšem uvodnem razgovoru smo se člani DPM razdelili v štiri skupine (dva predstavnika varuha sta nadaljevala razgovor z namestnico direktorja in sodelavko ter nato po zaključku tega razgovora odšla v prostore kuhinje in jedilnice, prostora za preživljanje dopusta, IV. oddelka in V. blok, druga dva predstavnika nevladne organizacije sta odšla v V. in VI. blok, naslednja dva predstavnika varuha in ena predstavnica nevladne organizacije sta odšla v I. oddelek, en predstavnik varuha in ena predstavnica nevladne organizacije sta odšla v II. in III. oddelek, namestnica varuhinje, pa je v prostorih uprave Zavoda najprej opravila razgovor s predstavnikom sindikata in se nato pridružila skupini v II. in III. Oddelku. Skupine so ločeno opravljale ogled bivalnih in drugih prostorov Zavoda, v katere se namešča obsojence, ter z vsemi zaprtimi osebami, ki so to želele, opravljali osebne razgovore. **Drugi dan** sta dve skupini udeležencev obiska DPM ločeno opravili še preostanek ogledov prostorov Zavoda in razgovore z zaprtimi osebami, ter na koncu še skupaj zaključni razgovor z direktorjem Zavoda in sodelavci.

organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji, ki se ukvarjajo z varstvom človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, zlasti s področja preprečevanja mučenja in drugih krutih, nečloveških ali poniževalnih kazni ali ravnanj.

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (Generalni urad URSIKS), Zavodu pa v vednost 2. 10. 2015⁴, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 2. 12. 2015, torej 61. dan po odpremi.⁵

⁴ Dne 31. 7. 2015 smo Generalni urad URSIKS in Zavod pisno obvestili, da bo poročilo o opravljenem obisku, zaradi potrebe po dodatnem obisku izvedenke zdravnice, pripravljeno in poslano po njenem obisku.

⁵ Generalni urad URSIKS nas je o zamudi pri odgovoru (ki je bila posledica objektivnih razlogov) pisno obvestilo 4. 11. 2014.

► DPM je posebej pohvalil

- da je za zaprte osebe, ki so nameščene v I oddelku (bolj varovanem oddelku) v mesecu novembru 2014 prišlo spremembe, saj vodja tega oddelka skupaj z vodjo matičnega oddelka, kjer je sicer nameščena zaprta oseba, opravlja razgovore po traktih (individualne razgovore), v katerih se zaprte osebe seznanijo s splošnimi novostmi za izvajanje osebnega načrta;
- da se zaprtim osebam v poletnih mesecih (ob pojavu vročine) omogoča eno uro več sprehoda;
- da se, po izpovedih zaprtih oseb, ne omejujejo porabe pripomočkov za osebno higieno, tako lahko vedno dobijo toaletni papir in podobne pripomočke;
- da so zaprte osebe pohvalile delo vodje II oddelka, in sicer predvsem v smeri korektnosti odnosov;
- da je bilo uresničeno priporočilo DPM glede potrebe po zamenjavi oken, saj so bila stara in iztrošena okna v II oddelku dejansko zamenjana;
- da Zavod zaprtim osebam omogoča kar največ možnosti vključevanja v različne oblike izobraževanja;
- da Zavod zaprtim osebam omogoča veliko možnosti, da se vključujejo v različne prostočasne in športne aktivnosti;
- da Zavod tudi za zaprte osebe iz I oddelka (bolj varovanem oddelku) omogoča vključevanje v različne športne aktivnosti in medsebojno druženje;
- da ob tokratnem obisku nismo slišali veliko pritožb glede dela pedagogov;
- da glede uporabe prisilnih sredstev pritožb s strani zaprtih oseb nismo bilo slišati, ni sami nismo ugotovili prekomerne uporabe;
- da ob tokratnem obisku nismo slišali pritožb zaprtih oseb glede podeljevanja ugodnosti;
- da nismo slišali pripomb glede zavodske knjižnice (niti do dostopa splošne literature, niti ne glede možnosti dostopa do zakonodaje).

DPM: pričakujemo, da bo do spremembe sistemizacije bloka V. in VI. prišlo v čim krajšem času in da bosta bloka dejansko začela delovati kot oddelka.⁶

DPM: pričakujemo, da bo do ureditve primernih prostorov za nameščanje zaprtih oseb, ki so starejše, bolne in, ki imajo gibalne ovire prišlo v čim krajšem času, saj statistični podatki kažejo, da se število tovrstnih zaprtih oseb z leta v leto povečuje.⁷

DPM: predlagamo samoiniciativnost Zavoda, da se poškodovana oziroma dotrajana oprema glede na finančne zmogljivosti kar se da sproti in hitro sanira oziroma zamenja.⁸

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da je sprememba Akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v URSIKS podpisna in velja od 1. 12. 2015 dalje. V aktu je določeno, da se oblikujeta dva nova oddelka, in sicer oddelek 5 in 6.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da Zavod za reševanje problematike nameščanja starejših, bolnih in gibalno oviranih preučuje različne možnosti znotraj Zavoda, predvsem v okviru I. oddelka. Obstoječa arhitektonsko - gradbena zasnova žal ne omogoča ustrezne (racionalne in ekonomsko upravičene) preureditve prostorov. Objekti so potrebni celovite prenove, tako električnih instalacij, ki več ne omogočajo dodatnih obremenitev, kot vodovodnih instalacij, ki so že porozne in zamakajo objekt. Zlasti pa je potrebna zamenjava vseh odtočnih cevi za odpadne vode v objektih in pod objekti. Vse to pa za seboj potegne velika finančna sredstva, kljub temu bo investicija v ureditev primernih prostorov za nameščanje starejših, bolnih in oseb, ki imajo gibalne ovire, uvrščena v investicijski plan za leto 2016.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da Zavod že sedaj skrbi za hitro in sprotno odpravo napak, pri čemer pa je omejen s finančnimi sredstvi ob dejstvu, da gre razen novozgrajenih oddelkov za star objekt, ki potrebuje temeljito prenovo z večjimi investicijskimi posegi. V letošnjem letu smo do septembra meseca v tem Zavodu za investicijsko

⁶ Namestnica direktorja pove, da je Zavod na Generalni urad URSIKS že podal predlog za sprejem sistemizacije za V. in VI. blok, da bi postala oddelka.

⁷ Glede možnosti nameščanja starejših, bolnih in oseb, ki imajo gibalne ovire po pojasnilu namestnice direktorja žal ob našem obisku v Zavodu še ni sprememb oziroma je vse še v začetni fazi (dogovarjanja), saj naj ne bi bilo dovolj finančnih sredstev.

⁸ Sobe na I. oddelku, ki je razdeljen na štiri trakte (A, B, C in D), so še vedno opremljene s starejšim, dotrajanim pohištvo. Dotrajan je tudi parket ter okna, ki so ponekod zlomljena (soba št. 45 - trakt B; soba št. 31 - trakt C).

vzdrževalna dela namenili sredstva v vrednosti več kot 220.000 €.

DPM: predlagamo oziroma priporočamo, da se stene sob sprotno pleskajo po prioritetenem načelu.⁹

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da bo Zavod v okviru možnosti poskrbel za pleskanje sten v bivalnih in drugih prostorih.

DPM: glede opozorila Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (CPT) ob obisku v letu 2012, da mora biti zaprtim osebam v sobi za izločitev vedno zagotovljena ustrezna oblačila prosimo, za sporočilo sprejetih ukrepov za uresničitev tega priporočila.¹⁰

Generalni urad URSIKS: glede priporočila CPT navajamo, da v Zavodu v zvezi z omenjeno problematiko - zagotavljanje ustreznih oblačil ob izločitvi, ni bilo zaznanih nepravilnosti. Vsako osebo, ki se jo izloči v skladu z 236. členom Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij v poseben prostor z video nadzorom, se osebno pregleda. Obsojencu se začasno odvzamejo vsi predmeti, ki jih ima pri sebi, ravno tako oblačila. Gre izključno in samo za varnostni razlog. Osebi se izroči posebej predpisano obleko, s katero se ni možno samo poškodovati. Poleg oblačila pa dobi tudi dve odeji. Prav tako ni bilo zaznati, da bi prišlo do nespoštovanja varnostnih normativov na tem področju. Že ob obisku CPT-ja leta 2012 smo pojasnili, da bi bila praksa, kjer bi se v posebni prostor nameščalo zaprte osebe brez oblačil in vklenjene, nesprejemljiva, in da bi jo lahko šteli za ponižujoče ravnanje in zaradi tega imamo predpisan natančno določen postopek s katerim so seznanjeni vsi pravosodni policisti in sicer: pred namestitvijo v posebni prostor pravosodni policisti opravijo osebni pregled zaprte osebe in ji odvzamejo vse predmete, ki jih ima pri sebi. Zaprti osebi se za čas namestitve v posebni prostor dajo druga oblačila, ki so narejena iz umetnega materiala s katerim se ni možno poškodovati. V primerih, ko osebnega pregleda ne bi bilo možno

⁹ Stene sob so ponekod prepleskane s starejšo barvo, nekatere so tudi porisane (trakt A).

¹⁰ Sobi za izločitev na traktu A (soba št. 27 in soba št. 28) sta ustrezno opremljeni. Stene ene so ustrezno prevlečene z zaščitno oblogo, stene druge pa sveže prepleskane (po pojasnilu sogovornika je to po zgledu švicarskih zavodov za prestajanje kazni zapora v roza barvi, ki naj bi na obsojence delovala pomirjajoče). V obeh sobah je videonadzor. Obsojenec v teh sobah nosi posebej predpisano obleko.

izvesti pred samo namestitvijo v posebni prostor, ker je oseba v močnem čustvenem oziroma agresivnem stanju, morajo pravosodni policisti opraviti pregled toliko, kolikor je v danem stanju možno in v tem primeru v nadaljevanju vršiti stalen nadzor osebe preko video nadzora ali osebno, da se takoj ukrepa, če bi se zaznalo kaj sumljivega.

DPM: v razmislek predlagamo, da se proučijo možnosti o nameščanju zaprtih oseb z gibalnimi ovirami v pritlične dele objektov.¹¹

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se strinjamo s predlogom DPM, da bi bilo smiselno razmisliti o možnosti namestitve zlasti gibalno oviranih obsojencev v pritlična nadstropja oziroma v druge ustrezne oddelke, a glede na zmožnosti Zavoda trenutno ni drugih primernejših prostorov. Vsekakor se strinjamo, da je dostop gibalno oviranim osebam neustrezen, zato bo Zavod preučili možnost na kakšen način bi lahko dostop prej navedenim osebam olajšali.

DPM: prosimo za pojasnilo v prvi vrsti o tem, ali pravosodni policisti v Zavodu na kakršen koli način skrbijo tudi za to, da se prostore čisti skladno s sezname obsojencev, izdelanih v ta namen.

Nadalje prosimo tudi za pojasnilo o tem, kako konkretno se v Zavodu ravna, če delavci Zavoda ugotovijo, da je obsojenec plačal drugemu obsojencu oziroma se kako drugače dogovoril, da namesto njega (po)čisti prostor, ki bi ga po izdelanem seznamu moral takrat počistiti sam, oziroma da je obsojenec počistil prostor zato, ker mu je drugi obsojenec za to plačal. Zanima pa nas tudi podatek, koliko takšnih primerov je v prvem letošnjem polletju Zavod zaznal.

Prav tako prosimo za pojasnilo o tem, kako bi se v Zavodu ravnalo, če bi bili

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da skladno s Hišnim redom ZPKZ Dob za vzdrževanje reda in čistoče v bivalnih prostorih skrbijo vsi obsojenci po vnaprej določenem vrstnem redu, ki ga določi oddelčna strokovna skupina. Nadzor nad opravljenim čiščenjem opravljajo delavci v posameznih oddelkih (pravosodni policisti in ostali strokovni delavci v posameznih oddelkih oz. objektih). Določba v Hišnem redu ZPKZ Dob narekuje, da morajo obsojenci očistiti bivalne in druge prostore do jutranjega štetja. V praksi to pomeni, če ima obsojenec zjutraj delovno obveznost, redarstvo opravi že zvečer, torej pred jutrom. Kadar obsojenec nima drugih obveznosti, se čiščenje opravi zjutraj po zajtrku (torej nekje med 6:30 in 7:15 uro

¹¹ Na trakt D, ki se nahaja v najvišjem nadstropju I. oddelka, vodi večje število stopnic. Tam je bilo v času našega obiska nameščenih 13 obsojencev, ki se jih ne zaklepa, tako se lahko ti prosto gibljejo. Tam je bilo moč opaziti obsojence, ki so gibalno ovirani (uporabljajo bergle oziroma druga pomagala) oziroma z drugimi zdravstvenimi težavami. Čeprav obsojenci na tem traktu, navkljub izrecnemu vprašanju, niso izpostavili oteženega dostopa do zunanjih površin, pa je moč zaključiti, da jim je ta vendarle otežen.

delavci Zavoda seznanjeni s trditvijo, da mora (oziroma je moral) določeni konkretni obsojenec (po)čistiti prostore, ker ga je v to silila premoč drugega obsojenca oziroma drugih obsojencev.

V zvezi z zgoraj navedenim smo predlagali, da se pojasnilo, kakršno koli že bo, poda tudi obsojencem na prvem naslednjem sestanku oddelčne skupnosti vsakega izmed oddelkov in tudi na prvem naslednjem sestanku po vsakem izmed posameznih traktov, ter da se tudi v bodoče ob tovrstnih srečanjih to pojasnilo podaja vsaj nekajkrat v letu.

ob delovnih dneh in med 7:00 - 7:50 ob dela prostih dneh). V skupinskih sobah se določi obsojence, ki skrbijo za red in čistočo za dobo enega tedna, praviloma od nedelje do nedelje. Določeni so ne glede na njihov status (zaposlen, bolniška, noče delati...). Na ta način pridejo na vrsto vsi obsojenci brez izjem in po vrstnem redu. Pod bivalni prostor se smatra soba, kjer bivajo obsojenci s pripadajočimi sanitarijami. Dodajamo še, da v prenovljenem delu Zavoda v samskih sobah obsojenci sami skrbijo za čistočo svojega bivalnega prostora.

Po enakem v naprej določenem zaporedju opravljajo obsojenci tudi čiščenje skupnih prostorov, kamor sodijo hodnik trakta, kadilska soba in stopnišče. Čiščenje se izvaja vsakodnevno pred drugim štetjem. Ker so v nadstropju štiri sobe (dva trakta), se razpored čiščenja spreminja mesečno po sobah (soba 1 januar, soba 2 februar...).

Z razporedom tako imenovanega redarstva so seznanjeni pravosodni policisti, ki skrbijo tako za razdelitev sredstev za čiščenje, kot tudi izvajajo nadzor nad čistočo, vendar zaradi drugih vzporednih nalog ne morejo biti stalno prisotni pri izvajanju čiščenja. Ob nedeljah se opravlja tudi generalno čiščenje bivalnih prostorov, čiščenje je temeljiteje. Pri tem čiščenju so udeleženi vsi obsojenci, ki bivajo v sobi oziroma na traktu. Takrat se čiščenje opravi temeljiteje, predvsem pa je poudarek na tem, da se prostori z ustreznimi čistili obrišejo - čiščenje na mokro. Tudi za čiščenje ob nedeljah so odgovorni isti obsojenci, ki so določeni na tedenskem seznamu tako imenovanega redarstva, ki nato očiščene prostore predajo drugim odgovornim po vrstnem redu.

V zvezi z vprašanjem DPM o tem, kako konkretno se v Zavodu ravna, če delavci Zavoda ugotovijo, da je obsojenec plačal drugemu obsojencu ali v ta namen sklenil dogovor, da namesto njega (po)čisti prostor, ki bi ga po izdelanem seznamu moral počistiti sam, oziroma da je obsojenec počistil prostor zato, ker mu je drugi obsojenec za to plačal,

pojasnjujemo:

s posameznimi konkretnimi dogovori med obsojenci za opravljanje čiščenja. Zavod ni seznanjen in tudi ne beleži posebne evidence kršitev v zvezi z opravljanjem nadomestnega redarstva obsojencev za druge obsojence. V splošnem velja, da je izvajanje psihičnih ali fizičnih oblik pritiska ali prisiljevanje disciplinski prestop, za katerega se obsojence tudi disciplinsko kaznuje. V prvem polletju 2015 nihče ni podal prijave, da ga soobsojenec sili v čiščenje skupnih prostorov. Tovrstnih disciplinskih prestopkov niso zaznali niti obravnavali kljub dejstvu, da jih lahko zazna delavec Zavoda ali pa so naznanjeni s strani obsojencev. Tematika čiščenja in opravljanja redarstva je bila že večkrat letno obravnavana na sestankih oddelčnih skupnosti, malih skupinah in na sestankih traktov, kjer imajo obsojenci možnost predstaviti kakršnekoli probleme, med katerimi je tudi na tovrstnih sestankih bilo izpostavljeno, da nekdo slabo opravlja redarstvo ali občasno tudi, da obsojenci opravljajo čiščenje skupnih prostorov namesto tistih, ki so določeni, v zameno za plačilo. Če Zavod odkrije tako kršitev, obsojence opozori, jih usmeri v strpnost in jih uči primerne komunikacije pri reševanju tovrstnih nesoglasij, hkrati pa poostri nadzor nad čiščenjem. Zavod obsojence usmerja tudi k razumevanju, da oceno o tem kaj je zadovoljivo počiščeno, podajo delavci zavoda, ki opravljajo nadzor nad čiščenjem. Kot primer navajamo dogodek z dne 19. 4. 2015, ko je obsojenec, nameščen v 6. objektu poklical pravosodnega policista, naj preveri urejenost pralnice. Ko je šel slednji preveriti stanje, je zaznal verbalni konflikt med obsojencema, za kar je bil povod ravno (ne)urejenost pralnice. Obsojenca sta bila opozorjena na primeren odnos, prav tako je bila dosežena pomiritev. Pojasnjujemo, da pravosodni policisti dnevno opravijo nadzor nad tem, če so prostori ustrezno počiščeni, glede na prilagodljiv termin čiščenja pa ni vedno moč zatrditi, da je

čiščenje opravil obsojenec, ki je določen s seznamom. Če pravosodni policist zazna neustrezno stanje, odredi ponovno čiščenje oziroma odpravo napak obsojencu, ki je za to zadolžen po spisku. Ker gre za skupinsko dinamiko, se zavedamo, da med obsojenci prihaja tudi do raznih dogovorov, katerih (torej vseh) Zavod ni v stanju povsem preprečiti, nedvomno pa se odzove na prijave obsojencev v smislu zaščite nemočnih oziroma šibkih, če do tovrstnih informacij pride. To nam omogoča tudi veljavna zakonodaja, ki predvideva za obsojence, ki s svojim vedenjem in obnašanjem huje motijo soobsojence, tudi strožje ukrepe (kot je namestitev v posebej varovanem oddelku). V letu 2015 ne beležimo ukrepa namestitve v posebej varovan oddelku zaradi izvajanja prisile v zvezi z redarstvom, beležimo pa primer, ko je obsojenec izvajal druge oblike pritiskov (jemal prehranske artikle, ki so jih drugi obsojenci prejeli preko pošiljk s hrano, izposojanje denarja brez vračila, ipd.) in bil posledično nameščen v posebej varovan oddelku. Praksa v zvezi z osveščanjem in nedopustnostjo izvajanja psihičnih in fizičnih oblik pritiskov je torej stalnica pri izvajanju skupinskih in individualnih razgovorih, katero zavod ne bo opustil. Poudarjamo še, da je nad nekaterimi obsojenci potrebno konstantno vzdrževati kontrolo in jih usmerjati k vzdrževanju osebne higiene in čistoče prostorov, saj ne pospravljajo za sabo. Nekateri namreč menijo oziroma pričakujejo, da bi tisti, ki je napisan na seznamu za opravljanje redarstva, moral biti neprekinjeno dežuren in čistiti za ostalimi. To ocenjujemo tudi kot posledico pomanjkanja socialnih veščin, kar je pri specifični populaciji v zaporu glede na različne deficite še posebej značilno. Obsojenci so dolžni v skladu z 51. členom ZIKS-1 in drugimi podzakonskimi akti (Pravilnik, Hišnim redom) opravljati dela, ki so potrebna za vzdrževanje čistoče in reda v Zavodu, tako v bivalnih oddelkih, delovnih prostorih, in urejati

okolico oddelka in drugih površin v Zavodu. To je zakonsko določena naloga obsojencev, kjer je dejansko zajet cilj enega bistvenih namenov odvzema prostosti: spodbujanje in omogočanje odgovornosti za samostojno družbeno sprejemljivo življenje brez konfliktov po prestani kazni. Kljub temu, da je zapor totalna institucija, ki v veliki meri ureja in določa življenje posameznika - obsojenca med prestajanjem kazni, je smotno, da ima ta čim večjo odgovornost (zase), kar predstavlja tudi sama skrb za higieno in čistočo. Življenje obsojencev je torej regulirano z določenimi pravili, formalnimi in neformalnimi pravili skupine skupaj živečih v bivalnem traktu, ki so v funkciji vzpostavljanja zadovoljevanja skupnostnih in družbenih norm, ki so preko medosebnih odnosov bistvenega pomena v procesu normalizacije na poti obsojenca k življenju na prostosti.

DPM: predlagamo, da se preveri možnosti za to, da bi se obsojenca kitajskega državljana pritegnilo in mu omogočilo obiskovanje kakšnega jezikovnega tečaja ali druge načine usposabljanja za zmožnost komuniciranja (znane so nam težave glede narečij in podobno, vendar kot rečeno, naj pa bi vendarle bral vsaj nekatere tiskane medije v kitajskem jeziku).¹²

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se zavedamo, da potrebe obsojenca, državljana Ljudske Republike (LR) Kitajske, ki prestaja 30-letno zaporno kazen, po stikih z zaposlenimi in drugimi obsojenci niso ustrezno zadovoljene. Ker obsojenec govori zgolj kitajsko, je komunikacija z njim zelo otežena. Ob nastopu kazni je zavod Veleposlaništvo LR Kitajske zaprosil za obisk v Zavodu z namenom, da bi se z obsojencem pogovorili o njegovem prestajanju kazni zapora. Dne 3. 7. 2013 je bil z obsojencem opravljen razgovor

¹² Svojevrstno je bilo tudi srečanje z obsojencem, ki je kitajski državljan in v Zavodu prestaja 30 letno zaporno kazen. Z njim smo se srečali v pritličju III. oddelka obsojencev, v sobi, namenjeni obsojencem nekadilcem. Komunikacija neposredno z njim je bila tako rekoč nemogoča, saj ni bil sposoben artikulirati svojih misli v slovenskem ali katerem koli drugem evropskem jeziku. Bil pa je v sobi poleg njega tudi obsojenec, ki je govoril slovensko - in ta nam je pojasnil, da se s soobsojencem iz Kitajske sporazumeva on, pri čemer si je za pomoč kupil tudi ročni prevajalnik. Na nadaljnje vprašanje nam je povedal, da kitajski soobsojenec večino dni preleži v postelji, gleda televizijo in občasno (pre)bere tudi kakšen tiskani medij v kitajskem jeziku, kakšen dan pa da mu ga uspe tudi pripraviti do tega, da gre z njim, ko je čas za prebivanje na prostem. Tako ta obsojenec kot tudi potem samo vodstvo Zavoda v zaključnem razgovoru sta pritrdila na naše vprašanje, ali do tega obsojenca kitajskega državljana vsaj občasno pride v Zavod tudi konzularni predstavnik države. Vodstvo nam je sicer med drugim tudi pojasnilo, da je bil ta obsojenec kitajski državljan tudi že premeščen v objekt VI, vendar je bila nato potrebna premestitev spet nazaj.

ob prisotnosti predstavnikov Veleposlaništva LR Kitajske, ki sta razgovor tudi prevajala. Obsojenec je v razgovoru nedvoumno izrazil željo po premestitvi v LR Kitajsko, kjer bi prestal preostanek kazni. Dne 10. 7. 2013 je Zavod v zvezi s tem na Ministrstvo za pravosodje poslali prošnjo za transfer. Predstavnik Veleposlaništva LR Kitajske sta obsojenca ponovno obiskala v Zavodu dne 11. 2. 2015. Konzulu se je predstavil režim, v katerem prebiva obsojenec, delo strokovne skupine, ki obravnava obsojenca, in življenje obsojenca v Zavodu. Ogladala sta si tudi prostore, v katerih je nameščen obsojenec. Po zaključenem ogledu in razgovorih je konzul izrazil zadovoljstvo nad razmerami, v katerih trenutno prebiva obsojenec, in tudi nad pripravljenostjo soobsojencev pomagati obsojencu. Zaradi potreb komuniciranja z obsojencem je Zavod sklenil pogodbo s prevajalko, zato se individualni razgovori z njim opravljajo s pomočjo nje. Obsojenec je v razgovorih vseskozi zavračal kakršnokoli izobraževanje (učenje slovenskega jezika) ali zaposlitev v Zavodu. 13. 10. 2015 mu je bila ponovno ponujena možnost vključitve v tečaj slovenskega jezika, s čimer se je nazadnje strinjal. V letu 2016 se za obsojenca glede na njegovo trenutno pripravljenost, načrtuje individualno učenje slovenskega jezika v Zavodu.

Zaradi jezikovnih preprek je Zavod za obsojenca z namenom lažjega razumevanja hišnega reda pripravil urnik v slikah, katerega so mu s pomočjo prevajalke obrazložili. Razgovori z obsojencem potekajo bodisi osebno bodisi preko telefona s pomočjo prevajalke. Občasno si pri vzpostavitvi stika z obsojencem delavci pomagajo tudi s spletnim prevajalnikom. Zaradi lažje komunikacije z drugimi obsojenci je Zavod soobsojencu, kateri je izrazil pripravljenost po vzpostavitvi kontakta z obsojencem, odobril elektronski prevajalnik.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo,

DPM: pričakuje, da bo do menjave oken prišlo tudi v preostalem delu Zavoda, da se bo realiziral nakup fitnes opreme. Hkrati predlaga, da se sanira parket, da se v vse bivalne prostore namesti klicne zvonce za pozivanje pravosodnih policistov ter predlaga proučitev možnosti, da se namestijo lesene telefonske govornice.¹³

da je menjava oken, nabava opreme za fitnes, sanacija parketa v kadalnici in namestitve klicnih zvoncev za pozivanje pravosodnih policistov predvsem odvisna od finančnih sredstev, ki bodo zagotovljena v proračunu za leti 2016 in 2017. Naša želja je vsekakor, da se čim več nujnih potreb realizira, vendar je potrebno počakati do sprejema proračuna v Državnem zboru.

Kar pa zadeva lesene telefonske govornice, so obsojenci že v letu 2014 izpostavili željo, da se namestijo lesene telefonske govornice po traktih. Njihovo pobudo so v Zavodu proučili in prišli do ugotovitve, da lesenih govornic ni mogoče namestiti iz varnostnih razlogov, saj bi predstavljale (na že tako utesnjemem prostoru) dodaten objekt na traktu, ki bi ga bilo težko nadzirati, oziroma bi ta objekt otežil nadzor pravosodnih policistov nad traktom, v katerem se nahajajo obsojenci. Optimalnejše rešitve za namestitve telefonskih govornic pa do sedaj niso našli. Je pa obsojencem na voljo PVC pohištvo (glušniki), ki nudijo določeno stopnjo zasebnosti pri opravljanju telefonskih pogovorov

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti o namestitvi razkužil tudi v skupne prostore (trakte) ostalih oddelkov.¹⁴

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se zavedamo, da je potrebno obsojence zaščititi pred okužbami, zato Zavod naroča poleg navadnega mila, ki ga prejme vsak kot sredstvo za osebno higieno in ga ima pri sebi, tudi antibakterijsko milo, ki je v dozatorjih v

¹³ Del starih oken v objektu II. je bil zamenjan z novimi. S tem je bil vsaj deloma uresničen zdaj že večkrat predlog DPM.

Pri ogledu fitnesa v II. oddelku obsojencev nam je vodja v prisotnosti treh obsojencev pojasnil, da so že naročene nove klopi za dvigovanje uteži za vse oddelke (s strani Sokola). Podobno pojasnilo smo prejeli tudi v zaključnem razgovoru z vodstvom, pri čemer nam je bilo nekoliko podrobneje pojasnjeno, da Zavod sam ne more kupiti teh klopi, da je bil narejen popis okvar in da sedaj čakajo na odziv.

V III. oddelku v delu trakta (kjer se nahaja soba številka 8) je bilo v kadalnici ugotovljeno, da je minilo že približno en mesec, odkar je odstopil del parketa.

V IV. oddelku smo od zaprtih oseb slišali kar nekaj pripomb glede telefonskih govornic (te imajo sicer plastični lok okoli telefonskega aparata), ki po njihovem mnenju ob uporabi telefona ne omogočajo zasebnosti. V zvezi s tem, in ker ima Zavod mizarstvo delavnico, so predlagali, da bi se izdelale lesene telefonske govornice, ki bi ob uporabi telefona vendarle omogočale več zasebnosti zaprtim osebam.

¹⁴ Tudi skupni prostori blokov V. in VI. so bili lepo urejeni, čisti in ustrezno opremljeni, prav tako je bilo na hodnikih moč najti tudi razkužilo, ki pa ga v oddelkih II. III in IV nismo zasledili.

kopalnicah in ki vsebuje razkužilo. Poleg antibakterijskega mila so na voljo tudi razkužila s pršilom, losjon za dezinfekcijo in sredstvo za čiščenje - razkužilo proti virusu HIV, hepatitis - koncentrat. Razpršilke za razkužila in razkužila, ki se uporabljajo s pritiskom komolca, so v Zavodu nabavili, ko je bila epidemija nove gripe. Širitev uporabe pa je odvisna tudi od razpoložljivih finančnih sredstev.

DPM: predlagamo, da se prostore za preživljanje dopusta, kljub temu, da se jih ne uporablja stalno, bolj redno prezračuje.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod v zvezi z ugotovitvijo o (ne)prezračeniosti prostorov za dopuste, sprejel rešitev in bodo prostore za dopuste ob njihovi neuporabi čistili in zračil najmanj 1x mesečno.

DPM: predlagamo, da Zavod skupaj z Generalnim uradom URSIKS sprejme vse potrebne ukrepe, da se omogoči delo več zaprtim osebam. Morda bi bilo smotno razmišljati tudi o projektu samooskrbe, ali pa, glede na to, da ima Zavod tudi mizarsko delavnico, da bi se določene zaprte osebe vključilo v delo na tem področju in bi morda lahko sami izdelovali pohištvo in opremo za potrebe Zavoda in tudi širše.¹⁵

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da si bo Zavod še naprej prizadeval za nadaljnji razvoj programov dejavnosti, da bi lahko vsi obsojenci imeli možnost za delo, saj je pridobitev in ohranjanje delovnih navad izrednega pomena za obsojence. V letu 2016 nameravajo tako v notranjosti zaprtega dela Zavoda kot tudi na zemljiščih v neposredni bližini Zavoda povečati posevke (zelenjadarstvo), za potrebe zavodske kuhinje, pri čemer bodo zagotovili dodatna delovna mesta na hišnih delih, ravno tako pa s samooskrbo zmanjšali stroške delovanja Zavoda.

Zaposlovanje v zasebnem podjetju JMW Fire, ki deluje v okviru Zavoda, je višje kot je bilo to dogovorjeno s pogodbo. Kljub temu še vedno del obsojencev nima možnosti za delo. Ideje o oživitvi lesarske delavnice in proizvodnje pohištva so vsekakor zanimive in nam dobro poznane, vendar terjajo spet dodatna investicijske vlaganja v opremo

¹⁵ Skrb vzbujajoč je podatek, da Zavod ne more zagotoviti dela kar 243 zaprtim osebam, ki bi očitno želele delati, saj je po podatkih, ki smo iz dobili ob obisku Zavoda delo od vseh zaprtih oseb odklonilo le šest obsojencev! DPM glede zagotavljanja dela zaprtim osebam zato ponovno poudarja, da delo krepí oziroma ohranja delovne navade in tako pripomore k socialni rehabilitaciji. Ne nazadnje gre tudi za obliko sprostivne, zato je treba zasledovati cilj, da bi lahko delala prav vsaka zaprta oseba, ki to želi. Ni prav, da zaprte osebe zgolj zaradi težav, ki niso na njihovi strani, nimajo možnosti za delo, čeprav želijo delati.

(sedanje oprema je zastarela in poleg tega last nekdanjega javnega gospodarskega zavoda, ki je v postopku likvidacije). Predvsem pa bi morali dobiti dovoljenje za zaposlitev novih kadrov, ki bi bili usposobljeni za obdelavo lesa in usposabljanje obsojencev. Izziv pridobivanja novih delovnih mest za zaprte osebe je ena od osrednjih nalog uprave v naslednjih letih.

DPM: prosili smo za pojasnila, kako oziroma na kakšen način so dejansko zaprte osebe razporejene na delovnih mestih v podjetju JMW Fire, kdo dejansko plačuje zaprte osebe za opravljeno delo (ali je to JMW Fire ali pa posredno Zavod) ter kakšni oziroma kateri so kriteriji, da zaprta oseba ne more več hoditi na delo v JMW Fire in kaj se s takšno osebo nato zgodi oziroma kakšen je njen status.¹⁶

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da nagrado za opravljeno delo obsojencu posredno izplačuje Zavod na podlagi predhodnega podatka o opravljenih delovnih obveznostih na delu s strani podjetja. JMW Fire zagotavlja delo obsojencem v obsegu glede na njihove delovne potrebe ter glede na kvaliteto opravljenega dela. Ker je podjetje JMW Fire izključno tržno podjetje, pomeni to za Zavod veliko pomanjkljivost z vidika strokovne obravnave zaprtih oseb. Kolikor obsojenca ne potrebujejo, posameznik ostane v oddelku in ne odide na delo. Status obsojenca Zavod ne spremeni, saj ni prenehal z delom iz krivdnih razlogov, temveč mu Zavod ne more zagotoviti dela.

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti drugačnega podeljevanja ugodnosti, da se s tem vsaj delno razbremenijo pedagogi, da bodo imeli več časa za neposredno obravnavo obsojencev.¹⁷

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da ZIKS-1 v 73. členu določa, da je obsojencu treba omogočiti najmanj dvakrat tedensko, da ga obiščejo ožji družinski člani, rejnik ali skrbnik, z dovoljenjem direktorja pa ga smejo obiskati tudi druge osebe. Obiska ni mogoče omejiti na manj kot eno uro. Vsako podaljšanje obiska je ugodnost, ki

¹⁶ Glede zaposlovanja zaprtih oseb v podjetju JMW Fire smo ob obisku prejeli pojasnila, da Zavod obsojence, ki delajo v tem podjetju dejansko »posoja za delo«, saj ima podjetje JMW Fire sklenjeno »skupinsko« pogodbo z Zavodom oziroma URSIKS in ne z obsojenci, ki v podjetju dejansko delajo. Zavod zaprte osebe na delo v JMW Fire razporedi z odločbo. Prav tko naj bi bilo v tej pogodbi določeno, da odgovorni iz podjetja JMW Fire prosto menjajo obsojence, ki delajo v tem podjetju, pri čemer naj za zavrnitev določenega obsojenca, da pride na delo ni nujno pogoj neka kršitev med delom, tako da Zavod obsojencu, ki ga v JMW Fire zgolj ne želijo na delo ne more preklicati odločbe.

¹⁷ Morda bi bilo smotrno razmišljati o zmanjšanju drugega administrativnega dela za pedagogi. Tudi ob tokratnem obisku je bilo na primer ugotovljeno, da morajo obsojenci za ugodnosti (kot je na primer podaljšanega obiska,...) še vedno zaprositi vsak teden posebej, kar pa verjetno pedagogom predstavlja še dodatno administrativno delo, na kar je DPM opozoril že v prejšnjih poročilih.

se obsojencu lahko podeli, če si obsojenec aktivno prizadeva in dosega uspehe pri izpolnjevanju osebnega načrta in izpolnjevanju pogojev iz 77. člena ZIKS-1. Obsojencu se lahko podeli podaljšanje obiskov na podlagi vloge, ki jo obsojenec tedensko oddaja svojemu nosilcu primera, kakor tudi na delovnem mestu oziroma izobraževanju.

V primeru, da si obsojenec aktivno prizadeva in dosega uspehe pri izpolnjevanju osebnega načrta ter spoštuje Hišni red, se mu lahko tedensko obisk podaljša (za npr. 15 minut), kolikor je oddal vlogo za podaljšanje obiska. Vsakemu obsojencu je že v uvodnih razgovorih s strokovnimi delavci Zavoda pojasnjeno, da se z oddajanjem tedenskih vlog za prost in podaljšan obisk, sproti preverja aktivno prizadevanje in doseganje uspehov pri izpolnjevanju osebnega načrta in spoštovanje Hišnega reda. Časovna dolžina obiska se za obsojenca lahko spreminja tedensko glede na obsojenčevo funkcioniranje v Zavodu in avtomatizem pri tem ni možen, ker strokovni tim tedensko preverja obsojenčevo prizadevanja pri izpolnjevanju osebnega načrta z več področij, saj tudi tako pridobimo podatke o funkcioniranju vsakega posameznika. Enkrat tedensko oddelčna strokovna skupina odloča o dodelitvi obiskov obsojencem in pri tem upošteva mnenja, ki so napisana na »raportnih lističih«, ki jih obsojenci oddajo na delovnem mestu ali/in v oddelku za izobraževanje. Na podlagi mnenja oddelčna strokovna skupina odloči o višini in obliki obiska, skladno s 77. členom ZIKS-1. Oddelčna strokovna skupina pregleda tudi kršitve, zabeležene v uradnih zaznamkih delavcev Zavoda in zapise, ki jih pravosodni policisti zapišejo v knjigo pohval in kršitev. V primeru, da obsojenec ne želi podati vloge za podaljšanje obiska, mu to tudi ni potrebno, saj je obsojencu v vsakem primeru obisk vedno omogočen kot to nalaga ZIKS-1.

Strokovni delavci so v okviru svojih delovnih nalog dolžni spremljati obsojenca med prestajanjem kazni, kar zajema tudi ocenjevanje njegovega prizadevanja pri izpolnjevanju osebnega načrta in s tem v zvezi posledično odločanje o ugodnostih iz 77. člena ZIKS-1-a, med drugim o podaljšanju prostih obiskov, zato menimo, da je tedensko odločanje o podaljšanem obisku z vidika spremljanja obsojencev povsem primerno in smiselno in ne predstavlja velike administrativne obremenitve strokovnih delavcev.

DPM: predlagamo, da se v primerih zaznav disciplinskih kršitev (sploh če so te resnejše) dosledno izvajajo predpisani disciplinski postopki, v katerih mora biti odgovornost kršitelju ugotovljena in da je v tem primeru kršitelj deležen tudi predpisane sankcije.¹⁸

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se s predlogom strinjamo, saj je bilo slednje poudarjeno tudi v navodilu generalnega direktorja številka 061-7/2013/3 z dne 29. 1. 2014 Zavodom za prestajanje kazni zapora glede vpisov odločitev, ki nadomestijo izdajo odločbe, v osebni načrt in vodenjem disciplinskih postopkov. Ob tem dodajamo še, da so bile z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, številka 54/15) nekatere določbe glede disciplinskega kaznovanja obsojencev spremenjene oziroma dopolnjene, prav tako pa smo že predlagali tudi spremembe in dopolnitve določb Pravilnika o izvrševanju kazni zapora (Uradni list RS, številka. 102/00, 127/06, 112/07, 62/08, 76/08-ZIKS-1C, 19/09, 86/09, 109/12-ZIKS-1E in 51/13), ki podrobneje urejajo vodenje disciplinskega postopka zoper obsojenca. V luči teh sprememb bomo področje disciplinskega kaznovanja obsojencev obravnavali na enem izmed prihodnjih kolegijev generalnega direktorja, kjer bomo Zavode ponovno opozorili tudi na nujnost izvajanja disciplinskih postopkov zoper kršitelje.

DPM: prizadevanja Zavoda glede Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo,

¹⁸ V zavodu v letu 2015 niso uvedli nobenega prisilnega oziroma disciplinskega ukrepa oziroma so bili štirje obsojenci zaradi kršitev (le) tretmansko obravnavani.

reševanja težav s prostorom za obiske smo pozdravili in izrazili pričakovanje, da bo pri reševanju tega problema Zavod deležen tudi pomoči Generalnega urada URSIKS.¹⁹

da je reševanje problematike prostorske stiske v prostoru za obiske v fazi, da je pripravljen projekt za razširitev objekta za obiske ter so v ta namen tudi zagotovljena finančna sredstva. Zavod je pridobil gradbeno dovoljenje za gradnjo nezahtevnega objekta v izmeri 50 m² za povečanje objekta za obiske. Na predlog Zavoda je bila gradnja objekta dana v plan investicijskega vzdrževanja v upravi in v mesecu septembru letos se je začelo s postopkom javnega naročila. Dela so zaključena. Zavod je s tem pridobil dodatnih 50 kvadratnih metrov - približno toliko kot jih v poletnih mesecih koristi letni vrt. Prostori bodo šli v uporabo predvidoma z novim letom.

DPM: Generalnemu uradu URSIKS predlagamo, da oceni, ali bi bilo smiselno podvzeti aktivnosti, da bi se izdelali prehranski normativi tudi za »aktivno populacijo«, saj kar nekaj obsojencev dela oziroma se tako ali drugače ukvarja s športom.²⁰

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je v normativih ta problematika že zajeta, kjer se posebej priporoča povečanje energijske vrednosti za osebe, ki so delovno aktivne in to ločeno za lahko, srednje in težko fizično delo. V praksi to pomeni, da imajo zaprte osebe, ki so razporejene na delo, dnevno dodaten obrok (malico), za razliko od zaprtih oseb, ki so neaktivne. S tem so potrebe po dodatnih hranilih in posledično energijskemu vnosu v večini zadoščene.

DPM: zaprosili smo za podatke v zvezi z inšpekcijskimi pregledi za hrano, v zvezi s premajhnimi porcijami, v zvezi s pretečenimi roki živil in druge podrobnosti

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da je bil inšpekcijski nadzor v kuhinji obsojencev v letošnjem letu izveden 4. 2. 2015. Uprava RS za varno hrano,

¹⁹ Obiski v Zavodu potekajo ob sredah in sobotah. Vodstvo je pojasnilo, da se zaveda problema prostora, saj je naenkrat na obisku tudi 140 do 150 obsojencev. Na obiske pride tudi veliko otrok obsojencev. Ob pregledu prostorov so tudi zaprte osebe predvsem izpostavljale čakanje, veliko gnečo ter pomanjkanje zasebnosti med obiski. Vodstvo je v zvezi s tem pojasnilo, da prezasedenost prostorov za obiske poskuša reševati tudi s tem da se zaprtim osebam zagotoviti izhod na vrt pri objektu za obiske tudi, če obsojenec še nima podeljenega prostega izhoda. Nadalje se vodstvo prizadeva, da bo težavo prostora na obiskih poskušalo rešiti tudi tako, da bodo omogočili še dodatni dan za obiske, v prihodnje pa, da bi se objekt za obiske, glede na večje število zaprtih (povečano kapaciteto Zavoda) ustrezno povečal (tudi z montažnim objektom).

²⁰ V zvezi s prehrano želimo izpostaviti, da je vodstvo Zavoda v zaključnem razgovoru glede številnih pritožb obsojencev o količinski premajhnih porcijah pojasnilo, da gre pač za »normative za neaktivno populacijo«.

ter za kopijo zadnjega obiska inšpekcije v Zavodu.²¹

veterinarstvo in varstvo rastlin je opravljala nadzor sanitarno higienskega stanja v kuhinji in ni preverjala količine oziroma kalorične vrednosti posameznih obrokov.

Pri inšpekcijskem nadzoru je bilo ugotovljeno naslednje:

- »očistiti umivalnik v sanitarijah in voziček v skladišču, na katerem so se ohlajali zamrznjeni bureki, ter

- živila (klinčki, kumina, zelenjavna juha, mešanica začimb, muškat, juha, puranja šunka, ovseni kosmiči in zelene ter črne olive proizvajalca Figaro), ki se proizvajajo na predpisan način oziroma s predpisanimi zahtevami zakonodaje opremiti z označbami ali spremnimi dokumenti na način, da bo zagotovljena sledljivost v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije.«

V roku osmih dni so bile vse nepravilnosti odpravljene.

Hrano na podlagi pooblastila direktorja Zavoda poskušajo inštruktorji v kuhinji. Primernost rednih obrokov in diet redno preverjajo in poskušajo zaposleni v ambulantni, občasno tudi kdo od strokovnih uslužbencev v Zavodu in vodja oddelka za splošne in kadrovske zadeve.

Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano v Zavodu še ni odvzel ali preiskal vzorcev zajtrka, kosila in večerje. Redno pa pregleduje vzorec malice za zaposlene obsojence.

Kar pa zadeva količino hrane - premajhnih obrokov - pa bi radi podali še naslednje pojasnilo. Ta tematika je bila izpostavljena tudi v okviru malih skupin, oddelčnih skupnosti in v okviru sestankov na traktih, ki jih izvaja Zavod v posameznih oddelkih. Ugotovljeno je bilo (kar je razvidno tudi iz dnevnih poročil zavoda), da se dnevno več kot polovica zaprtih oseb ne udeleži obroka zajtrka, ker odhod na slednjega ni obvezen. Prav tako jih kar nekaj ne izkoristi obroka večerje (90% udeležba), ki prav tako ni obvezen. Kolikor obsojenci zaužijejo vse

²¹ Eden izmed obsojencev v VI. bloku je omenjal, da »je bila inšpekcija za hrano tukaj približno dva meseca nazaj in je ugotovila, da so premajhne porcije in da je nekaterim živilom tudi že potekel rok«.

obroke, popolnoma pokrijejo dnevne energijske potrebe skladno z normativi.

DPM: predlagamo, da bi se proučila možnost, da bi se kruh pakiral, saj bi se s tem zagotovo zmanjšala količina kruha, ki bi ga bilo potrebno po vsakem obroku zavreči.²²

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Zavod je v zvezi s tem pojasnil, da so v preteklosti že predlagali nakup aparata za pakiranje kosov kruha, saj bi bilo razdeljevati pakiran kruh veliko bolj higiensko. Prepričani pa so, da se s tem ne bi zmanjšala količina kruha, ki jo obsojenci zavržejo. V smeti zavržejo kruh, ki ga ne morejo zaužiti, ker ga preveč vzamejo na delilni liniji in odnašajo v oddelke. Zaradi navedenega z obvestili in na oddelčnih skupinah nenehno opozarjajo, naj vzamejo samo toliko kruha, kolikor ga bodo lahko zaužili. Gre za stalno nalogo edukacije in pozitivnih spodbud.

DPM: predlagamo, da se prouči in realizira priporočila izvedenke zdravstvene stroke.²³

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da ker regionalni Zdravstveni dom Trebnje (ZDT) v okviru splošne ambulante ne izvaja dogovorjenega ordinacijskega časa vsak dan v okviru pogodbe z Zavodom, smo že večkrat opozorili tako

²² Tudi ob tokratnem obisku smo sicer opazili veliko kruha po zaključku obroka zavrženega, zaprta oseba ga je namreč le vzela, vendar ga ni zaužila.

²³ DPM predlaga, da se prouči in realizira priporočilo izvedenke, da mora biti zdravnik splošne prakse dostopen v prostorih ZPKZ vsak delovni dan, vsekakor pa ob dnevih, ko se vršijo sprejemi, saj to med drugim Zdravstvenemu domu Trebnje (ZDT) nalaga tudi pogodba (3. člen).

· DPM predlaga proučitev priporočila izvedenke, da se opravi skupni pogovor med Zavodom za zdravstveno zavarovanje (ZZZS), Upravo RS za izvrševanje kazenskih sankcij in izvajalci zdravstvene oskrbe za obsojence, v katerem naj se pojasnijo zgoraj navedene ugotovitve oziroma pripombe ter nas seznanite z morebitni sprejetimi ukrepi v tej zvezi.

· DPM tudi predlaga, da se upošteva priporočilo izvedenke, da je pri pripravi pogodb in dogovorov treba upoštevati povečano število obsojencev (v času od sklepanja pogodb oz. dogovorov do danes se je število obsojencev namreč povečalo iz 497 na 620 obsojencev). V zvezi s tem priporočilom izvedenke bi DPM dodatno želel poudariti, da je na potrebo po povečanju časa prisotnosti splošnih zdravnikov v Zavodu, ki naj bi bil enakovreden najmanj delavnemu času zdravnika in pol, ob zadnjem obisku v Sloveniji opozoril tudi Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja.

· DPM nadalje priporoča, da se upošteva priporočilo izvedenke, da je treba v Zavodu zagotoviti delovanje celotnega psihiatričnega tima, kakršni delujejo tudi pri drugih zdravstvenih izvajalcih.

· DPM hkrati priporoča upoštevanje priporočila izvedenke, da treba v sodelovanju s psihiatrično službo v najkrajšem času pripraviti programe za zdravljenje tistih duševnih motenj in boleznih, ki so med obsojenci najbolj pogostne (odvisnost) oziroma problematične (nasilniško vedenje).

· DPM predlaga, da se upošteva priporočilo izvedenke, da je treba prostore zdravstvene službe obnoviti v najkrajšem času tako, da bodo funkcionalni in bodo zagotavljali nemoteno delo zdravstvenih delavcev, hkrati pa zagotavljali njihovo varnost.

· DPM predlaga, da se upošteva priporočilo izvedenke, da je nujno treba realizirati priporočilo DPM o socialno-varstvenem oddelku za tiste obsojence, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja ne morejo prestajati kazni v rednih oddelkih Zavodu.

ZDT kot tudi pristojno Ministrstvo za zdravje. Do sedaj na žalost ni prišlo do realizacije, da bi splošni zdravnik bil v Zavodu prisoten tudi ob petkih.

Zavod je ZDT ugotovitve in priporočila DPM glede izvajanja zdravstvenega varstva obsojencev prenesel na skupnem sestanku v Zavodu dne 13. 10. 2015, dne 16. 10. 2015 pa so naknadno izrazili svoja stališča v pisni obliki. Iz dogovora sestanka, kot tudi iz pisnega stališča je razvidno, da se je ZDT obvezal zagotoviti prisotnost splošnega zdravnika tudi ob petkih v okviru pogodbe o izvajanju zdravstvene dejavnosti. Zaradi odpovedi delovnega razmerja dveh psihiatrinj, intenzivno išče nadomestno psihiatrinjo, ki bo opravljala delo v timu kliničnega psihologa.

Generalni urad je v Zavodu preveril izvajanje ordinacijskega časa splošnega zdravnika in pri tem ugotavlja, da ZDT tudi po razgovoru in ugotovitvah DPM še vedno ne izvaja pogodbenih obveznosti, saj od 1. 11. 2015 ob petkih izvaja le 2 urno prisotnost tima splošne ambulante ob petkih, in ne 5 ur, kot je to pravilno ugotovila tudi izvedenka DPM.

Generalni urad ob tem DPM seznanja, da smo dne 22. 9. 2015 opravili razgovor z generalno direktorico Direktorata za zdravstveno varstvo Ministrstva za zdravje, kjer smo opozorili na vse aktualne probleme, ki jih zaznavamo pri izvajanju zdravstvene dejavnosti in zdravstvenega varstva pri zaprtih osebah, med drugim smo opozorili na potrebo po povečanju časa prisotnosti splošnih zdravnikov v Zavodu, na kar nas je ob zadnjem obisku opozarjal Evropski odbor za preprečevanje in mučenje in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja, kot tudi na različno tolmačenje, kdo in kakšno opremo naj zagotovi ZDT in Zavod. Vse pripombe smo na pristojno ministrstvo posredovali v pisni obliki dne 29. 9. 2015, dne 8. 10. 2015 pa smo jim naknadno posredovali dopolnitev k aktualni problematiki, saj smo priložili še poročilo vaše izvedenke ob obisku Zavoda in pri tem posebej opozorili na

povečanje števila obsojencev. S strani ministrstva nam je bilo zagotovljeno aktivno reševanje problematike izvajanja zdravstvenega varstva za zaprte osebe in sodelovanje v delovnih skupinah, vendar odgovora ali eventualnega vabila do današnjega dne še nismo prejeli.

Strinjamo se s stališčem DPM glede prenove prostorov zdravstvene službe v Zavodu, ki so zaradi stare stavbe potrebni celovite prenove, vključno z vodovodom, elektriko, kanalizacijo, oken itd. Za Zavod predstavlja prenova velik strošek. Kljub temu bo Zavod v skladu s svojimi možnostmi in prioritarnim načrtom preučil možnost prenove in preureditve prostorov v okviru danih finančnih sredstev.

V zvezi s priporočilom DPM, da je potrebno v Zavodu zagotoviti delovanje celotnega psihiatričnega tima, kakršni delujejo tudi pri drugih zdravstvenih izvajalcih, odgovoru, ki ga je pripravil ZDT, dodajamo:

Sodelovanje med psihiatrično službo in strokovnima delavcema, ki v Zavodu vodita program obravnave oseb s težavami zaradi uživanja drog, poteka v skladu z Načrtom obravnave zaprtih oseb s težavami zaradi uživanja drog v zavodih za prestajanje kazni zapora in prevzgojnem domu. Navedeni dokument je pripravljen v sodelovanju s strokovnjaki Koordinacije centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, na podlagi strokovnih doktrin zdravljenja in obravnave uživalcev drog v Republiki Sloveniji ter smernicami za obravnavo uživalcev drog v zavodih za prestajanje kazni zapora.

Prav tako je v zaključni fazi priprava »Programa dela s povzročitelji nasilja v okviru obravnave zaprtih«, ki ga pripravlja Generalni urad v sodelovanju z Društvom za nenasilno komunikacijo in se bo pričel izvajati v naslednjem koledarskem letu. Vprašanje obsega zagotavljanja zdravstvene oskrbe v Zavodu bo še predmet naših nadaljnjih aktivnosti.